

BÖLÜM 6

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Hastane yapıları, hem günümüz gereksinimlerine yanıt vermeleri zorunluluğu, hem de hizmet değerlerinde eksilme olmaksızın gelecekteki gereksinimleri de karşılayabilme potansiyelini taşıma gerekleri bakımından önemli mimari ve programlama konularıdır. Bu anlamda, olası değişikliklere kolayca adapte olabilecek hastane tasarımları elde edebilmek için, hastane olgusunun hem işleve dair tüm unsurlar hem de biçimsel kompozisyonlar göz önünde tutularak bütüncül bir anlayışla irdelenmesi önem kazanmaktadır. Bu tez çalışması bu anlamda, özellikle genel hastaneleri çeşitli boyutları ile ele almış ve Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'ne bir durum çalışması olarak odaklanmıştır. Yöntemsel olarak hastane gelişimine ilişkin analitik çalışmada öncelikle hastane tipolojileri konusunda çalışılmış ve bu bağlamda geleceğe ilişkin kararları belirleyecek ilkesel tutumları tartışmak üzere analizler yapılmıştır. Hastane tipolojilerine ilişkin dokümantasyonun sunulması, çalışmanın ilk aşaması olarak önem taşımaktadır. Araştırma, hastanelerde kullanım sürecindeki zamana bağlı gelişim ve değişimlere göre planlama konusunda dokümantasyon çalışması ile devam etmiş ve elde edilmiş ilişkin dokümantasyon, içerik analizi yapılarak kuramsal altyapı oluşturulmuştur. Daha sonra hastanelerde yenileme ve büyüme amacıyla yapılan değişimlerin bina programına etkilerine ilişkin elde edilmiş dokümanların içerik analizi yapılmış ve tüm kuramsal alt yapı, genel hastaneler bağlamında irdelenmiştir. Böylelikle, genel hastanelere ilişkin sınıflandırmalar, genel hastanelerin sistemleri, büyüme ve gelişme kavramları konularında derin bir kavrayış oluşturulmuştur. Tüm bu birikimler, bütüncül bir yaklaşımla bir gelişim modeli oluşturmaya olanak vermiş ve oluşturulan bu model, Tablo 5.1'de görüldüğü üzere, farklı parametreler göz önünde tutularak detaylandırılmıştır. Bu araştırma, geleceğe dair gelişmelere yönelik hastane planlamasında, Bütüncül Programlama Modeli kapsamında Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi'nin bir "durum" olarak ele alınmasına odaklanmıştır (Bkz. Tablo 5.2).

Genel hastaneler, sağlık kuruluşları içinde, yataklı tedavi kurumlarının omurgasını oluşturan en önemli ve en büyük tesislerdir. Sağlık ocakları, sağlık merkezleri ve küçük hastaneler, diğer sağlık kuruluşları genel hastanelere bağlı olarak çalışmaktadırlar. Genel hastanelerin planlama hatalarından kaynaklanan olası her olumsuzluk, ülke sağlık sisteminin bozulmasına, kademeli sağlık bakım zincirinin kopmasına, sağlık bakımından dışa bağımlı duruma gelinmesine ve kendi kendine yetememe nedeniyle de, büyük sağlık sorunlarının yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, sağlık kuruluşları içinde çok kapsamlı, ayrıcalıklı ve önemli bir yeri olan ‘‘Genel Hastanelerin’’ tasarımında, fizibilite raporlarının oluşturulması ve uzun vadeli hastane yaşam planlamasının yapılması, önem kazanmaktadır.

Genel hastanelerin kentleşme, hızlı nüfus artışı, hastalık dokusu değişimleri, refah seviyesinin ve yaşlı nüfusun artması, tıp teknolojisi ile tedavi ve bakım metotlarındaki ilerlemeler nedeniyle ilerleyen zamana ayak uydurabilmesi, gelişmelere bağlı değişmelere uğrama zorunluluğu, hastane yapıldıktan sonra kullanım süreci içinde de işlevsel, organizasyonel, kapasite, yapısal eskime veya işlevsel ve mekânsal yetersizlik sorunları gibi etkenlerle kullanımdaki uzun vadeli evrelere ve kademelerle planlama yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu amaçla, bu tez çalışmasında, ilgili konulara ‘‘planlama sistematığı’’ içinde yaklaşılarak analizler yapılmış ve bir model kurgulanarak sorunlara bütüncül zmler aranmıştır.

Çağdaş yaşamın her alanında olduğu gibi sağlık ve hastane planlamasında da uzmanlık alanları oluşturularak sağlık hizmet kalitesinin mevcut olanaklarla arttırılması ve en ekonomik üzümlerin oluşturulması önem taşımaktadır. Toplumlar kendi gelişmişlik ve refah düzeylerine göre her yıl, milli gelirlerinin önemli bir bölümünü sağlık giderlerine ayırmaktadırlar.

Günümüz koşullarında hızlı bir değişim sürecine giren hastanelerin daha iyi hizmet verebilmesi, sağlık çalışmalarını engellemeyecek bir biçimde uzun vadeli bir planlama süreci içinde kendi yapılarını geliştirecek, yenileyecek, değiştirecek ve büyütecek potansiyele sahip olmaları ile koşuttur. Bu gelişme, ancak uzun vadeli ve kademeli bir hastane kullanım sürecinin sistematik planlamasıyla olabilir. Bu temel saptama model kurgusunun esasını oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, hastanelerin gelişimlerinde etkin olan büyüme süreçlerinin neler olduğunun saptanması gereklidir. Hastane büyüme aşamaları, geçmişte yapılan hastane örneklerinin büyüme eğilim ve oranlarının (nüfus-yatak artış oranları) incelenmesiyle tahmin edilebilir. Ancak çok uzun süreli ve 30-50 yıl gibi uzun vadeli kullanımlardaki gelişmeler nedeniyle beklenmeyen yeni etkenler, hala belirsizliğini korumaktadırlar. Bu ve benzer nedenlerle bilinebilen veya bilinmeyen yeni gelişme bilgileri için, mekânsal oranlarına uygun ölçülerde, işlevsel bina programlama yaklaşımıyla esnek, değişebilir ve kullanımlı bir tasarımla, kalıcı ana binayı inşa etmek en doğru ve faydalı tutumdur. Bilinmeyen yeni gelişmeler için ise doktor, hizmetliler, hasta ve yakınları için işlevsel ilişkileri bozmayacak şekilde yaya ve araç bağlantılarını sağlayacak etaplı kullanım gelişimi alternatiflerinin (yer, büyüklük, bağlantı, ulaşım, alt-üst yapı ve bina konumlaması gözetilerek) üretilmesi, çok uzun gelecekteki planlamacılara rehberlik edecek verileri sağlayabilir. Bu bağlamda, önceden bilinmeyen büyüme, değişme ve gelişmeler için ise kısa, orta, uzun ve çok uzun vadeli program ve tasarımların hazırlanması, ilerde yapılacak planlama kademelerindeki gelişme, karar ve programlarında kıyaslama ve alternatif üretmeye yardımcı olabilir.

Bu tez çalışmasında sunulan Bütüncül Programlama Modeline göre hazırlanan planlama metodolojisi içinde; çok uzun süreli hastane kullanımlarında, önceden tahmin edilebilen veya edilemeyen gelişme kararı problemlerine çözüm aranırken, eski bilgilerden yararlanılması yanında, yeni bilgilere göre her aşama için ayrı ayrı yeni gelişme raporları (fizibilite) çıkarılması ve bu yeni bilgilerle karar verilmesi çok önemlidir. Gelişme, yani fizibilite raporları kapsamı;

- Kullanıcı gereksinimleri (bina programlama),
- Mekânsal biçimlendirme ve konumlama (tasarım),
- Bina gerçekleştirme ve finansmanı (uygulama),
- İşletme ve organizasyon (kullanım) bilgileri, yapılacak olan her aşama ve kademe için, o günün şartlarındaki istatistik bilgilerine dayanarak uzman bir ekipçe hazırlanmalıdır.

Bütüncül Programlama Modeli, hastanelerde değişim ve gelişimlere bağlı modernizasyon ve büyüme uygulamalarını yaparken bunların, hastanenin mevcut işleyiş ve hizmet düzenini bozmadan gerçekleştirilmesine de, öncelikle dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Ayrıca, bu model yaklaşımında hastanenin uzun vadeli planlamasında kullanıcı gereksinimleri olarak kullanım, kapasite ve çeşitlerinin belirlenmesinde, kullanıcıların istek ve ihtiyaçları ile ilgili gözlem, görüşme ve anketler yaparak tahminlerde bulunulması, hastanelerdeki sosyal, kültürel, ekonomik, teknolojik ve tıbbi ilerlemelere bağlı güncel gelişmeler de yansıtılarak, ülkenin sağlık bakımı verilerinin düzenlenmesi ile hastane gelişiminin izlenmesi çok önemlidir. Bu kapsamda, hastane gelişimi ile ilgili fizibilite rapor çalışmalarının düzenlenmesiyle bina program açılımları ile her kullanım evresine ait gelişme kademesinin değişim, gelişim, yenileme ve büyüme kararlarının verilmesi de, hastanenin geleceği ile ilgili büyük öneme sahiptir. Bu tez çalışmasında kurgulanan model, uzun vadeli hastane planlaması için bina yapılmadan önce, geniş kapsamlı ve onar yıllık kademelerde, 30-40 yıllık projeksiyonlara bağlı nüfus artışı, hastalık dokusu değişimi, teknoloji ve tıptaki ilerlemelere bağlı eğilim ve tahminlere dayalı çalışmalar yapılırsa, hastanelerdeki olası gelişme, yer ve çeşitleri ile ilgili bilgi değişimini düzenlemek ve adaptasyon çalışmaları yapmak, daha da kolaylaşabilir.

Bütüncül Programlama Modeli, sistematik bir planlama çalışmasını öncül olarak kabul etmektedir. Böylelikle planlama, programlama, tasarlama süreçlerinde hangi bölümlerin öncelikli olarak gelişeceği, büyüyeceği ve nitelik değiştireceği; yıllar içinde nüfus artışı eğilimine bağlı yatak artış yüzdesinin ne olacağı; hangi bölümlerde yenileme ve değişmelerin yapılacağı önceden hesaplanabilir. Bu bağlamda, kullanım evresi kademe kararlarının verilmesi, her kademenin, güncel fizibilitelerle karşılaştırılarak yapılması ile mümkün olabilir.

Hastaneler, sadece fiziksel değişim ve büyüme ihtiyacında değildirler. Taşıyıcı sistem ömrü 60 yıl, ana tesisat sistemi ömrü 20 yıl, iç değişimlerin ömrü 10 yıl, alt tesisat grubu ve donanım değişim ömrü 5 yıl gibi sürelerle sınırlandırılabileninden, bahsi geçen tüm bu süreler, yapı eskimesine bağlı bina kullanım ömrünü de doğrudan etkilemektedir. Model bu yapısal sorunların da göz önünde tutulmasını içeren parametrelere göre kurgulanmıştır.

Dolayısıyla, bu tez çalışmasında belirlenen araştırma sorularının yanıtlanması ile genel hastaneler gibi toplum sağlığını doğrudan ilgilendiren kompleks binalarda, planlamalı gelişim yaklaşımlarının en uygun yol olduğu sonucuna varılmıştır. Tez çalışmasında, başlangıçta belirlenen araştırma soruları bağlamında, araştırma için ilişkili dokümantasyonun nasıl elde edilebileceği; dokümantasyon analizlerinin nasıl yapılacağı; hastane kullanımındaki

değişimlerin ve hastanelerin büyüme gereksiniminin örnekler üzerinden değerlendirilebilir olma özelliği; hastanelerde yenileme ve büyüme amacıyla yapılan değişmelerin bina programına etkilerinin neler olduğu; hastane tipolojisi okumalarından yola çıkarak gelişim ve değişimlere uygun yönelimler elde edilebilme olasılığı; genel hastanelerin organizasyonu ve bölümlenmelerinin mekânsal özellikler, kullanıcı istekleri, işlevsel gereklilikler, tip şemalar ile ilişkilendirilebilme potansiyeli, planlamaya bağlı kullanım kararları açısından Lefkoşa Dr. Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi tekil örneğinin hedeflenen bütüncül modele ait olduğu tipoloji bağlamında nasıl girdi sağlayabileceği ve alternatifli, esnek ve planlama esaslarına uygun düzenleme ve yeni işlevlendirmeler için uygun değerde tasarım, düzenleme ve planlamanın nasıl kurgulanabileceği derinlemesine ele alınmıştır. Tez çalışmasında sunulan Bütüncül Programlama Modelinin hastanelerdeki mevcut değişim ve gelişimler bağlamında en uygun çözümleri sunma potansiyeline sahip olması, bu modelin uygulandığı hastanelerin uzun süreler etkin ve verimli hizmet verebilmesini sağlayabilecektir.